

OPATRZYĆ SIĘ (82) *vb pf*

się (59), się (23).

o oraz a jasne [w tym w a 4 r. błędne znakowanie].

inf opatrzyć się (29) [w tym: -ić (13)]. ◇ *fut* 2 sg opatrzysz się (3). ◇ 3 sg opatrzy się (12) [w tym: -i (2)]. ◇ 1 pl opatrzymy się (3), opatrz(e)my się (1); -ymy *BierEz*; -ymy : -(e)my *BielKron* (2:1). ◇ 3 pl opatrzą się (2). ◇ *praet* 2 sg m -ś, -eś się opatrzył (2). ◇ 3 sg m opatrzył się (7) [w tym: -ił (1)]. *f* opatrzyła się (2). *n* opatrzyło się (2). ◇ 2 pl m pers -ście się opatrzyli (1). ◇ 3 pl m pers opatrzyli się (3). *subst* opatrzyły się (1). ◇ *plusq* 3 sg m był się opatrzył (1). ◇ 3 pl m pers byli się opatrzyli (1). ◇ *imp* 2 sg opatrź się (1). ◇ 3 pl niech się opatrzą (1). ◇ *con* 3 sg m opatrzyłby się, by się opatrzył (2). *n* by się opatrzyło (2). ◇ *praet* 1 sg m bych się był opatrzył (1) [zapis: -ił]. ◇ *part praet act* opatrzywszy się (5).

Sł stp s.v. opatrzyć, Cn brak, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów) s.v. opatrzyć.

I. W funkcji zwrotnej (70) :

1. Zabezpieczyć się, umocnić przed czym; prospicere *Mącz, Calag; munire se, praecavere, sustinere* *Mącz; se custodire, se observare Vulg; se providere JanStat* (36) : Ieśli się nie opatrzymy / Pośromoceni będziemy. *BierEz* G3v; A vřlyřřawřly ktořkolwiek ieřth/ dźwięk trąby/ á nieopatrzyłby řie / á przyřředřly miecz y zglądziřly go: krew ie⁸⁰ ná głowę iego będzie. *Leop Ez* 33/4, *Ez* 33/5 [2 r.]; *RejZwierz* 71v; *BielKron* 80v, 334v; Mihi cautio est, id est, cautione opus est, Muřę řie opatrzić. Sobie poradzić. *Mącz* 42a, 494a.

opatrzyć się od czego (1): Praecavere ab insidiis, Opatrzić řie od niebępieczności. *Mącz* 42b.

opatrzyć się przeciw czemu (2): Munire se a frigore, Dobrze řie opatrzić przeciw řimnu. *Mącz* 237a, 448c.

opatrzyć się na co (8): ij czemu řie nie opatrzyřs na dzień řądny/ gdy řądny niebędzie mogli bytz bez drugié⁸⁰ wřpomořon ij obronion/ ale řam řobie będzie brzemie^m cięřřkim. *Opecřyw* 191; *Leop Eccli* 4/13; *Mącz* 314c, 406b; lepiej řię ná Ruřřaki opatrzył/ Bo řlyřřac ij Ruřřka řtroná řpuřřtořřřá [..] zebrař wořřko z Litwy *StryjKron* 265; *Skarřyw* 16; *Calag* 35a; *GostGosp* 56.

opatrzyć się czym (2): Tunicam instaurare adversus Hyemem, Opatrzić řie odziemną řuknią. *Mącz* 171b; *SarnStat* 778.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem: to (1); aby (2) jakoby (1)] (3): *GroicPorz* mm; á opatrzyć řie w tym trzebá nam/ áby řam niebyř y áktorem y řędzią pořpořu *BielKron* [211], 236v.

Fraza: »nie opatrzywszy się« = *niebaczenie, nieostrořnie* (1): ieřli co nieopatrzywřly řye záchřřyćil/ gdy řye go [masřa roztopionego] nápije/ hnet go [jadu] zász z řiebie zbędzie. *SienLek* 156v.

Zwrot: »w czas się opatrzyć« (3): thedy on iad czřłowiekowi křercu poydřie: á ieřli řye w tym wczás nie opatrzyř/ tedy mu řmierć płáci/ á niewię skąd. *SienLek* 156v, 155, 157v.

a. Zrobić obwarowania, ufortyfikować się (7) : *BierEz* P4v; Cefarż [...] gdy przyřřłá noc/ opatrzył řie lepiej/ y okopánie głębfze dař wczřnić *BielKron* 227; Krol go [Swatopelka] obegnař ná Nakle/ ále řie byř dobrze opatrzył/ nie mogli go dobyć *BielKron* 352v, 311v, 327, 448; bálzty z błánki mocnili/ [...] kámieni nánořili/ y wedřug potrzeby dobrze řię opatrzyřli *StryjKron* 572.

2. Zopatrzyć się, zgromadzić potrzebne sobie dobra materialne i niematerialne; otrzymać coś; comparare, providere *Mącz* (24) : Nie mořelř tu nic wychytrzyć/ Muřilř řie z inąd opatrzyć. *Tey*

mowy było lińczcze żal/ Iże iey też wilk nic nie dał *BierEz* Q4; bo się każdy tak opatrzył, że ma o czym Rzeczypospolitej służyć *DiarDop* 110; *BielKron* 304; *Mącz* 495b.

opatrzyć się na co (1): Obliczże fię/ [...] coś vtrącił. á czymes fię ná przyfzłe przygody opátrzył *SkarŻyw* 4.

opatrzyć się w co (7): *Mącz* 237a; *GórnDworz* M7v; W lud fię dobrze opatrzyć/ ćwiczyc y síodłaki/ Lácno s takich počzynić draby y kozáki. *BielSat* G3 [*idem BielSen* 17]; Ktorzy fię nie opátrzą w ítrawę y w inne rzeczy potrzebne/ zwalczą fię lámi bes żelázá. *BielSpr* 36; przodkowie náfzi/ [...] opátrzywfy fię w potrzeby wżytkie woienne [*qui rebus omnibus ad bellum opportunis instructissimil*] chodzili przeciw nieprzyacielowi *ModrzBaz* 117; *BielSen* 17; *RybGęśli* B4.

opatrzyć się czym (13): *Murm* 10; Hemerobius, czo na ieden dzyen syą zywnoscya opatrzy *BartBydg* 67b; A ty dalebog tą íprawą Opatrzys í(i)ę świętą a niewiarą Na droge/ profto donieba A ínać wieczey nie potrzeba. *RejKup* 16v; *GliczKsiąż* F4; Comparare argentum, Doftác pieniędzy/ opátrzić fię pieniádzmi. *Mącz* 280a, 495b [2 r.]; *SkarŻyw* 4; *Calep* 948a; *SarnStat* 366. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »nachwalebniejszą świętością, sakramentami przenaświętyszymi, spowiedzią i ciałem Chrystusowym się opatrzyć« [*szyk zmienny*] (1:1:1): y tego dnia Anáftázyus nachwalebnieyfzą fię świętością opatrzył. *SkarŻyw* 74; á Pánná náukę wziáwfy/ Sákrámentámi fię przenaświętyszymi opátrzyłá *SkarŻyw* 581, 461.

3. Przewidzieć, zastanowić się; explorare *Mącz* (5) : Przetoż fię raczy opátrzyć/ O lekárftwie w czas pomyflic *BierEz* Q2, K3v.

[*opatrzyć się w co*: A wto fię napierwey [*rozmawiający*] niechay opátrzy/ áby go mowá iego niewydawáá/ zeby miał mieć iáką wádę w obyczáiach íwych. *CiceroKosz* 71.]

opatrzyć się w czym (2): A iefli fię w tym nie opátrzymy/ będzyc nas wízech tego wiele potykáło/ przeto [...] podżmy á rozmowim fię wżyfcy ípołu *BielKron* 104v; *BielSpr* 31v.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Fugam explorare, Opátrzić fię gdzieby ínadniey mógl vciec. *Mącz* 306b.

4. Zadbac o siebie, pielęgnowac się; leczyc się; prospicere *Mącz* (5) : á gdy thakowe puncti albo mieftcza vkazuią fię czarne znamionuią [...] niemoc nieiaką iefli fię on człowiek nie opatrzi. *GlabGad* D5; Zábiegayże moy brácie ty wczás tey niemocy [...] Bo gdy fię íam opátrzyfz zleczyfz y drugiego *RejWiz* 79, 36; *Mącz* 406b.

opatrzyć się czym (1): oczekaway nawiedzenia Bożego/ tym to lekarzftwem w czas fię opatrzywfi á íprawiwfy *FalZioł* V 66.

II. W funkcji strony biernej: być załatwionym, zagwarantowanym, zabezpieczonym (12) : *DiarDop* 106; *Mącz* 42a; Y toby fię opátrzyć mogło/ zeby áni płácił tén/ ktorzyby nie winnie *complices* pozwał *GórnRozm* Iv; Nákoniec áby fię funnnienie lepiey opátrzyło/ testáment vczynić *LatHar* 650; *GrabPospR* L2; Iefli co duchowienftwu zbywa/ [...] niech fię pierwey opátrzą vbodzy *PowodPr* 60, 63.

opatrzyć się czym (5): Iníze rzeczy wálfemu Vrzędowi potrzebne/ opátrzyły fię íońfkiego Synodu nálfzego vchwałá *KarnNap* A3; *GórnRozm* Av; Ktemu opátrzyło fię téz to y tymże líftem *SarnStat* 967; *GrabPospR* N; Práwo téz to żadnego počytku nie nieíe/ ktore fię dobrą exekucya/ y pilnym wykonánim nie opátrzy *SkarKazSej* 699a.

Synonimy: 1.1. ostrzec się, zabiegać; 2. dostać; 4. leczyć się.

Formacje współrdzenne cf PATRZYĆ.

AK